

ISSN 2523-4625

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Серія
ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Випуск 1 (55)
2018

Засновано 2001 року
Видання виходить 4 рази на рік

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2018

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43

Редакційна колегія

Курко М. Н., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф.,
Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф.,
Бідзюра І. П., д-р політ. наук,
Варзар І. М., д-р політ. наук, проф.,
Воронін В. М., д-р іст. наук,
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф.,
Мєлков Ю. О., д-р філос. наук, доц.,
Перегуда Є. В., д-р політ. наук, проф.,
Піляєв І. С., д-р політ. наук,
Попов В. Ж., д-р іст. наук, проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 6 від 27 червня 2018 р.)

Видання індексується Google Scholar

Наукові праці МАУП. — Серія : Політичні науки. — 2018. — Вип. 1 (55) / [редкол.: М. Н. Курко (голов. ред.) та ін.]. — Київ : МАУП, ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. — 98 с.: іл. — Бібліогр. у кінці ст. — Виходить 4 рази на рік.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку політології.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” (Серія “Політичні науки”) за наказом Міністерства освіти і науки України визнано як фахове видання з політичних наук (наказ МОН № 326 від 04.04.18 дод. 9).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2018
© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2018

ЗМІСТ

Відомості про авторів	4
Мелков Ю. О., Бідзюра І. П.	
<i>Наукова культура та виклики академічної доброчесності.....</i>	5
Гула Р. В.	
<i>Глобалізація і глобальне суспільство: комплекс наукових підходів.....</i>	24
Лісовський П. М., Лісовська Ю. П.	
<i>Актуальні питання міграційного капіталу в геополітиці: український та світовий виміри</i>	31
Піляєв І. С.	
<i>Сучасні ментально-ціннісні виклики реалізації європейського вибору України</i>	38
Бідзюра І. П., Бондаренко Н. О., Лук'янова М. О.	
<i>Феномен неповної сім'ї як глобальна соціально-педагогічна проблема</i>	45
Мартишин Д. С.	
<i>Вплив процесів глобалізації на розвиток соціальної думки Української Православної Церкви</i>	50
Бойко С. С.	
<i>Інноваційні аспекти розвитку сучасної вищої освіти як умова підвищення її ефективності: державно-управлінський аспект</i>	60
Каракасіді О. Ф.	
<i>Конституційно-правові та організаційні засади формування та поділу влади в сучасній Україні</i>	65
Марусіна О. С.	
<i>Парадигмальні особливості розвитку сучасної вищої освіти в контексті глобалізаційного світового та національних цивілізаційних процесів: теоретико-методологічне обґрунтування.....</i>	72
Маценко Є. В.	
<i>Теоретико-методологічні основи обґрунтування феномену “національна безпека” у контексті сучасного суспільного розвитку</i>	80
Шаповал К. І.	
<i>Соціально-політичні зміни в контексті політико-модернізаційних процесів.....</i>	85
АКАДЕМІЧНЕ ЕСЕ	91
Бідзюра І. П., Грабовенко Н. В.	
<i>Аналітика традиційного і модерного суспільства та її роль у формуванні професійних компетентностей у здобувачів вищої освіти</i>	91

Д. С. МАРТИШИН

Духовно-просвітницький Центр ім. Святих Апостолів при МАУП, м. Київ

ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ДУМКИ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

Наукові праці МАУП. Серія Політичні науки, 2018, вип. 55(1), с. 50–59

Лише повага до релігійних поглядів ближнього, толерантність, сприйняття інакомислення, узгодженість та спільність прийняття рішень на політичному рівні, синергія в галузі економіки, солідарність заради майбутнього екології планети здатні загальмувати негативні наслідки глобалізації.

Активна міжнародна, суспільна, соціальна та культурна діяльність Української Православної Церкви в усьому світі обумовлена насущними проблемами та викликами сучасної цивілізації [7, 99–110]. Негативні процеси глобалізації, екологічна криза, економічні та соціальні проблеми виводять на перший план християнської діяльності розроблення та формування науково-богословської концепції, що відповідає потребам та інтересам людини епохи постмодерну.

Мирне міжнародне співробітництво, діалог релігій, культур та економік збагачує життя всього людства. На думку богословів та релігійних мислителів, людство досі існує лише тому, що має релігійне поняття Абсолюту, Вищого і людина інтуїтивно поривається до Бога [3, 62]. І на цьому шляху сучасного суспільства високою є роль Православної Церкви, особливо в діалозі релігій та культур [13, 86–91].

У сучасну епоху, коли світ відмовляється від релігійних понять, моральних векторів руху, аскетичних орієнтирів розвитку, саме на плечах Церкви лежить місія проголошення Правди Божої, Істини Христової та релігійної мотивації всіх сфер життєдіяльності сучасної цивілізації. Уся християнська громадськість, на думку відомого українського публіциста та протестантського богослова Анатолія Денисенка, “має не лише розробляти загальну соціальну концепцію, а й мотивувати парафіян до особистої соціальної та політичної відповідальності” [5].

Зауважимо, що “загальнолюдські цінності” секулярної парадигми, позбавлені релігійних сенсів та цінностей, є черговим будівним матеріалом для зведення нової Вавилонської вежі. Людство, яке втратило віру в Бога, неминуче прийде до фіналу: руйнування, самознищення, стагнації, регресу та загибелі [21]. Прикладів та підтверджень цього в історії аж надто багато. В епоху гло-

балізації та переоцінки ціннісних координат буття православний християнин як ніколи стикається з серйозними викликами соціуму. Один із найголовніших викликів для Православної Церкви сьогодні — це видалення релігійності та духовних орієнтирів із суспільної сфери людської життєдіяльності.

Людство не може жити без релігії, без духовних цінностей. Якщо ці цінності зникають або підмінюються якимись сурогатами, людство починає повільно, але впевнено рухатися до загибелі. З нашої точки зору, людина, яка має тверде переконання, розуміння того, що вона створена Богом і що в основі її природи лежить відчуття сакральності, потяг до “головних питань” [28, 17], здатна побачити красу створеного сьогодні та майбутнє людської творчості, силу творення любові у прийдешньому дні.

Релігія, на думку провідних релігійних лідерів усього світу, “має потенційну можливість пов’язувати різні народи та культури, незважаючи на нашу людську вразливість, особливо в сьогоднішньому контексті множинності та різноманітності” [20]. Релігійний принцип розвитку є фундаментальною основою глобального світу та діалогу між цивілізаціями. Видатний політолог, професор Олександр Панарін зазначав, що “творити живу людську солідарність, засновану на вірі в Божественне начало, зовсім не є тим самим, що “творити” прометеєву науку, зайняту перетвореннями світу на догоду споживачьким інтересам” [18, 96].

Складні суперечливі процеси глобалізації, свідками яких є іудеї, християни, мусульмани, буддисти та представники інших релігій, з одного боку, не можна сприймати винятково в контексті останніх днів апокаліпсису, а з другого — неприпустимо вважати їх як вияв реальності раю на землі — цілковитої гармонії прогресу. Важливо наголосити, що, з одного боку, без сумніву, глобалізація полегшує взаємодію між державами, створює умови для доступу народів до передових наукових досягнень людства у галузі інформації, медицини, технологій, забезпечує економію ресурсів та стимулює торгівлю. З другого боку, глобалізація несе негативні наслідки: це втрачання ресурсів країнами, які не входять до розвинених країн заходу [22, 74–75], знищення малого бізнесу, встановлення авторитарних політичних режимів. Глобалізація нівелює певні форми конкуренції у бізнесі, культурі, а головне — збільшує соціальну нерівність у глобальному масштабі [21, 79–81]. Саме тому збагачення малих груп бізнес-еліт світу за рахунок більшості верств населення усієї планети, яке пов’язане з глобалізацією, Церква сприймає теж як несправедливу, неприйнятну, хибну модель розвитку суспільства, що підлягає осуду з точки зору християнської моралі [17, 78–79].

Наголосимо, що глобалізація, з одного боку, зумовила глобальну екологічну кризу, глобальну соціальну кризу, глобальну мотиваційну кризу, глобальну демографічну кризу, а з другого — глобалізація є позитивним явищем, тому що жодна держава світу самотійно не може вирішити проблеми екології, тероризму, криміналу, бідності, інфекційних захворювань та інших важливих питань розвитку соціуму [6, 27–43].

Глобалізація не минає жодну релігійну громаду, країну, суспільство. Сценаріїв, прогнозів щодо моделей розвитку глобалізації багато. Митрополит

Філарет (Вахромєєв), розмірковуючи над процесами глобалізації, наголошує, що саме у християнстві вперше виникла ідея глобалізації. Звернімося до витоків глобалізації як історичного феномену. Поняття історії як поступального розвитку людського суспільства та культури онтологічно пов'язане з біблійним уявленням про неї як про священний процес спілкування людського роду та суспільств, які його утворюють, із Творцем. Такий погляд не був властивим для дохристиянської античності. Європейська наука нового часу виходила з біблійного розуміння світу та людини, згідно з яким людина покликана пізнавати та облаштовувати світ. Те саме стосується поняття ойкумена — вся населена земля. У дохристиянську античність цим словом позначували світ, що був населений греками, а пізніше Римську імперію як імперію “світову”. “Всесвіт” обмежувався тоді територією, що була охоплена цивілізацією. Християнство розширює це поняття, оскільки прагне поширити свою проповідь по всіх куточках землі, згідно із заповіддю Христа Спасителя: “Ідіть по всьому світі і проповідуйте Євангеліє всьому творінню” (Мк. 16: 15). Тобто, Церква мислиться як всесвітня, така, що охоплює всі народи та місцеві культури, так що під її Главою — Христом — об'єднуються всі народи Землі [25, 160–161].

Важливо розуміти, що пам'ять про Бога, діалог Церков і науковців, соціальна дія вірян усього світу, відповідно до своїх релігійних цінностей, вірність власній культурній традиції та водночас відкритість до творчості, до інноваційних технологій, модернізації, пошук виходу з кризи, діалог культур, оптимізація умов праці, соціальна справедливість, гуманність є конструктивною та стійкою парадигмою буття людства в умовах глобалізації. Питання актуальності християнського богослов'я, дієвості впливу Церкви на культуру мають принципове значення, коли йдеться про основні вектори розвитку сучасного світу [19, 54–55].

Мусимо визнати, що український загальний нині часто сліпо вибирає за зразок секулярну культуру, цінності Америки, інших західних країн Європи, які забули, що вони сформувалися під впливом християнської моралі, богослов'я, філософії та культури. Українці теж забувають про власні, сформовані впродовж багатьох століть, православні цінності. Звичайно не можна заперечувати, що упродовж тривалого часу Україна була долучена до складної системи тоталітарної радянської держави, внаслідок чого ні її соціальна, ні її релігійна, ні її культурна сфери не могли розвиватися вільно і самостійно. Залишки тоталітарного минулого даються взнаки і сьогодні, передусім у духовній сфері, свідомості, моралі. Як наслідок, нині в Україні останньою серйозною перешкодою на шляху формування демократичного, справжнього вільного суспільства, становлення суверенної держави можна вважати: відсутність релігійних цінностей, духовної мотивації, а також наявність байдужості, брехні, корупції, зневіри, непрофесіоналізму і людського тотального відчаю [14, 155–156].

Лише повага до релігійних поглядів ближнього, толерантність, сприйняття інакомислення, узгодженість та спільність прийняття рішень на політичному рівні, синергія в галузі економіки, солідарність заради майбутнього

екології планети здатні загальмувати негативні наслідки глобалізації. “Ми, українці, знаходимось на межі цивілізацій уже багато століть. Ми пізнали на собі болючі наслідки конфліктів, але знаємо також здорові імпульси, одержані тоді, коли конфлікт обертається діалогом, взаємообміном. Це стається, коли цивілізації, а точніше — їхні представники, зустрічаються, виявляють готовність слухати один одного. І в голосі партнера, у цьому діалозі вони вчаться слухати голос Бога, пізнавати Його присутність. Саме тоді, коли ця присутність виявлялася потужнішою за настороженість, ворожість, — саме тоді й переживала наша культура найбільші сплески” [9, 131].

Науковці мають враховувати синтез поєднання індивідуальних і колективних свобод, міцних наукових засад та релігійних цінностей, дієву плюралістичну модель демократії й традиційного суспільства [12, 32–35]. “Загальносвітова ситуація поступового переходу від індустріального, капіталістичного, економічного (сучасного) суспільства до інформаційного, постіндустріального, посткапіталістичного, постекономічного об’єктивно підтверджує можливість утворення якщо не ідеального, то досить виразного відкритого суспільства, перевагою якого є примат людини, свободи, демократії, значно більший динамізм розвитку, ніж інших суспільств. Оце і є наша стратегія у розбудові такого суспільства”, — розмірковує відомий український учений, професор Микола Головатий [4, 347].

Уникнути катастрофи, згубних процесів, кризових явищ, проблем глобального майбутнього людства неможливо без відчуття відповідальності перед Творцем та соціальної активності віруючих людей у усіх сферах людської життєдіяльності [23; 24].

Видатний російський філософ Микола Бердяєв вважав, що не “можна розуміти Апокаліпсис як фатум. Кінець історії, кінець світу не є фатальним. Кінець є справою боголюдською, яка не може здійснюватися без людської свободи, є “спільною справою”, до якої покликана людина. Тому у своїй філософській та громадській діяльності філософ постійно захищав модель творчо-активного есхатологізму. На його переконання, перехід від історичного християнства, яке відходить у минуле, до християнства есхатологічного, якому одному й належить майбутнє, має означати не зростання пасивності, а зростання активності, не зростання страху, а зростання завзяття та відваги” [2, 559]. Можна цілком погодитися з тими богословами, релігійними мислителями, світськими вченими, політиками, громадськими діячами, які вважають, що деградація суспільства починається з моральної, духовної деградації, а не з причини економічних негараздів чи політичної кризи.

Християнське богослов’я, розкриваючи християнські цінності в житті соціуму, проповідує Правду Божу, яка несе в собі великий морально-етичний імпульс перетворення людської історії. Ця особлива риса соціальної активності Православної Церкви інтегрована з бажанням не лише зрозуміти світ, а й перетворити життя сучасної цивілізації відповідно до волі Бога — Творця. Християнин покликаний до постійного розвитку і звершення, тому що віра дає цілісний образ світу та людини, на який він може орієнтуватися. Не випадково місія Церкви у сучасному світі включає: проповідь Слова Божого

(Біблії), богослужіння (Євхаристія, таїнства) та соціальне служіння ближньому.

З точки зору соціального учення Церкви, християнські цінності є невіддільними від політики, бізнесу, процесів глобалізації та міжнародної інтеграції. Звідси випливає, що сучасним богословам не варто страхатися гніву критики тих впливових політичних й економічних сил у сучасному світі, які б хотіли добитися цілковитого забуття християнської віри й остаточного знищення впливу Церкви на життя суспільства [3, 246–247].

Богослов'я Церкви, відчувуючи вплив глобалізації на розвиток соціального вчення Церкви, не приймає фатуму секулярного кінця історії, політичної тиранії, економічного детермінізму. “Таким чином, нинішня технологічна цивілізація започатковує смугу особливого розвитку, коли гуманітарні та інші духовні орієнтири стають відправними у визначенні стратегії наукового пошуку й осягненні наукової істини” [27, 5]. Саме тому видатний український учений професор Георгій Щокін наголошує, що Україна ще тільки має пройти довгий і складний шлях до відродження в усіх верствах населення істинних основ православної віри під духовним проводом Української Православної Церкви [15].

Наголосимо, що представники всіх релігій, незважаючи на реально наявні догматичні розходження, обрядові особливості, мають виступити єдиним фронтом проти війни, тероризму, атеїзму, ненависті, ворожнечі, войовничого секуляризму та всілякого роду дискримінації за релігійними переконаннями [8]. Усі релігії світу мусять разом, спільно відстоювати право жити за своїми переконаннями, виховувати дітей у вірі батьків, бути вільними від глузувань та знущань з боку людей, які забули своє минуле та знехтували духовною спадщиною своїх предків. Справедливо пише професор протоієрей Віталій Косовський: “Православне богослов'я містить потужний ресурс для рішення глобальних проблем сучасного світу, і сьогодні необхідна плідна, переконлива богословська робота на усіх рівнях місіонерства і катехізації. Насамперед необхідне поліпшення взаємозв'язків між богословами, з одного боку, і світськими вченими — з другого. Православні віруючі християни мають поступово і наполегливо підводити сучасну людину до усвідомлення невідкладності пошуків і питань про Бога, важливості регулярного вдумливого читання Святого Письма, святоотцівської спадщини і філософської літератури з питань релігійного буття і глобальних проблем сучасного життя. Необхідно навчитися глибше розуміти і відчувати радість релігійного та богословського пізнання і знаходження “дару мовлення” в області християнської місіології. При цьому потрібно знову усвідомити, що богослов'я Церкви — це животно-решаюча основа релігійного життя” [11, 288].

Зазначимо, що Православ'я усією душею вітає інформаційний розвиток та науковий прогрес [6, 41], коли глобалізація відчиняє двері для більш тісного співробітництва та підвищення добробуту народів, коли вона стає потужним знаряддям культурно-релігійної зустрічі та цивілізаційного діалогу. Представники різних політичних ідеологій та фінансово-економічних інтересів мають разом займатися практичною роботою в улаштуванні справедливості.

вого земного життя на планеті. Істина в тому, що в умовах глобальних криз сучасного світу людство може вижити лише разом. У минулому цивілізації жили та діяли, по суті, ізольовано одна від одної. Але в нинішньому світі, що стрімко глобалізується, у світі взаємозалежної економіки, фінансів та глобальної політики поведінка кожної держави або групи держав впливає на все людство. Таким є позитивний бік глобалізації, можливий у тому випадку, якщо всі люди на планеті усвідомлять свою спільну долю та спільну мету [1, 283–284].

Ось чому сьогодні так важливо реабілітувати релігійне прогнозування сучасної глобалізації, подолати пасивність та мовчання релігійних інститутів при формуванні обличчя сучасного світу та творенні нових моделей розвитку сучасної цивілізації. Українська Православна Церква разом з представниками інших українських церков виступає за те, щоб релігія була визнаною рушійною силою, або частиною інтеграційного процесу розвитку світу. Церква може зробити свій внесок у вироблення принципів міжнародної співпраці. У цьому сенсі Україна, яка поєднує на своїй землі Схід та Захід, володіє унікальним цивілізаційним потенціалом. Адекватно, критично осмислюючи власну релігію [26], історію, культуру та включаючи їх до контексту загальноєвропейських перспектив розвитку, Церква робить свій певний внесок у протистояння негативним наслідкам глобалізації.

На нашу думку, історичне призначення Української Православної Церкви [16, 20–25] у житті української держави в тому й полягає, щоб допомогти державі та суспільству у виробленні таких цивілізаційних стандартів, які будуть здатні гармонізувати різні культурно-релігійні, національно-історичні традиції стосовно цінностей європейського світу, також накопичених у ході тривалого культурного розвитку України. Такий синтез є життєво необхідним українському суспільству в умовах глобалізації. Якщо це надзвичайно складне завдання діалогу християнства та суспільства соціальне учення Церкви, політична теологія [10, 15–16] вирішать, тоді будуть усі підстави говорити про створення всеохоплюючої світоглядної основи глобалізації та інтеграції.

Згідно соціальної думки християнства, глобальний порядок, як і все інше в світі, повинен мати альтернативні варіанти та сценарії. Людська та, насамперед, християнська гідність полягає в тому, щоб відстояти у світовому просторі найбільш гуманні та справедливі форми розвитку світу, звільнити світ від монополії секулярного розуму, що прагне прибрати світ до рук під гаслами демократії, свободи слова та глобальних трансформацій заради “блага людства”.

Таким чином, визнаючи невідворотність та природність процесів глобалізації, які багато в чому сприяють спілкуванню людей, поширенню інформації [22, 15–16], ефективній виробничо-підприємницькій діяльності та самій православній місії, Українська Православна Церква стурбована внутрішніми суперечностями процесів сучасної цивілізації.

Підводячи підсумок впливу глобалізації на розвиток соціальної думки Православної Церкви, необхідно виокремити таке.

По-перше, глобалізація — у сенсі тенденції до скорочення бар'єрів і відстаней та до утворення єдиних економічних, інформаційних та інших просторів — є реальністю нашого часу. Українська Православна Церква, визнаючи цю реальність та сприймаючи її серйозно, претендує на те, щоб у сучасному глобалізованому світі звучав її власний голос, щоб формування світу не відбулося без участі християнської спільноти. Саме тому цілком зрозуміло, що православне богослов'я має інкорпорувати в себе елемент відкритості, діалогічності, філософського дискурсу та суворой наукової критики.

Православна Церква наголошує, що вона не протистоїть науково-технічному прогресу, економічному та фінансовому добробуту, які мають слугувати гармонійному та стабільному розвитку всього людства. Однак Церква прагне того, щоб люди по всьому світу, члени будь-яких релігійних, національних та культурних меншин, мали змогу зберігати свої релігійні відмінності та оберігати особливість своєї культури. Враховуючи грізні виклики сучасної цивілізації, соціальна думка Православ'я здатна виробити соціальну модель богословської, інтелектуальної та суспільно-політичної присутності християн у внутрішній (державній) та зовнішній (міжнародній) політиці.

По-друге, православні християни, непохитно зберігаючи основи Православ'я, додержуючись догматичної чистоти сповідання віри, покликані Самим Творцем до міжрелігійного діалогу, в якому вони здобувають унікальну можливість свідчити перед лицем усього людства про віру в Христа, моральність та абсолютні цінності буття. Соціальна думка Православ'я, представлена офіційними документами Української Православної Церкви, богословськими дослідженнями, доповідями, проповідями, зверненнями церковної ієрархії, священнослужителів, виступає за конструктивний діалог представників усіх релігій у суспільному житті сучасного світу та проповідує активну присутність православних християн у міжнародній політиці.

Джерела

1. *Аржаковский Антуан*. В ожидании Всеправославного собора: Духовный и экуменический путь / Антуан Аржаковский. Львов: Изд-во Укр. католического ун-та, 2015. 813 с.
2. *Бердяев Н. А.* Самопознание: Сочинения / Николай Бердяев. М.: ЭКСМО-Пресс; Харьков: Фолио, 2001. 624 с.
3. *Гавриїл (Я. В. Кризина), архім.; Діонісій Мартишин, прот.; Павло Бочков, свящ.* Вступ до православної теології: посібник. К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 296 с.
4. *Головатий М. Ф.* Політичне життя: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2013. 510 с.
5. *Денисенко Анатолий*. Не пора ли вспомнить о социальной теологии? [Электронный ресурс] // Интернет-портал “Богословський Портал”. 2012. URL: <http://theology.in.ua/ua/bp/theologia/practical/social/49005/> Дата доступа: 21.01.2018.
6. Документи Святого і Великого Собору Православної Церкви. К.: Відкритий Православний Ун-т Святої Софії-Премудрості, ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. 112 с.
7. *Еленський Віктор*. Велике повернення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ століття. Львів: Укр. Католицький ун-т, 2013. 504 с.

8. *Иларион, Митрополит Волоколамский*. Выступление митрополита Илариона на тему “Актуальность православно-исламского диалога в современном мире” [Электронный ресурс] // Интернет-портал “Митрополит Иларион (Алфеев)”. 2012. URL: <http://hilarion.ru/2011/11/04/4043> Дата доступа: 21.09.2017.
9. *Ігор (Ісіченко), архієп.* На скелі Слова. Проповіді на неділі й перехідні свята. Львів: Свічадо, 2017. 440 с.
10. *Кирило (Говорун), архім.* Українська публічна теологія. К.: Відкритий Православний Ун-т Святої Софії-Премудрості, ДУХ І ЛІТЕРА, 2017. 144 с.
11. *Косовский Виталий, прот.* Процессы секуляризма и возникновение нетрадиционной духовности // Труды Київ. Духовної Акад. К., 2008. № 9. С. 288.
12. *Мартиненко В. Ф.* Державне управління інвестиційним процесом в Україні: навч. посіб. К.: НАДУ, 2008. 300 с.
13. *Мартишин Д. С.* Діалог Української Православної Церкви та суспільства у процесі політичних трансформацій України: монографія. К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. 272 с.
14. *Мартишин Діонісій, прот., Бочков Павло, свящ.* Взаємодія Церкви та суспільства в умовах процесів глобалізації: монографія. К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. 266 с.
15. *Мартишин Діонісій, свящ.* Церква і освіта: практика реального досвіду [Електронний ресурс] // Интернет-портал “Всеукраїнський загальнополітичний освітянський тижневик “Персонал Плюс”. 2005. URL: <http://www.personal-plus.net/144/195.html> Дата доступу: 21.01.2018.
16. *Основи вчення Руської Православної Церкви про гідність, свободу і права людини.* К.: Вид. відділ, Відділ зовнішніх церковних зв'язків Укр. Православної Церкви, 2009. 32 с.
17. *Основи соціальної концепції Української Православної Церкви.* — К., 2002. — 80 с.
18. *Панарин А. С.* Правда железного занавеса / Александр Панарин. М.: Алгоритм, 2006. 336 с.
19. *Пеций Михаил, прот., Мартышин Дионисий, прот.* Современные проблемы христианской философии истории: учеб. пособие. К.: ДП “Изд. дом “Персонал”, 2016. 124 с.
20. *Послание Всемирного саммита религиозных лидеров* [Электронный ресурс] // Интернет-портал “Русская Православная Церковь. Офиц. сайт Московского Патриархата”. 2012. URL: <http://www.patriarchia.ru/db/text/123666.html> Дата доступа: 12.01.2018.
21. *Сенченко Н. И.* Судьба Украины в мире управляемого хаоса. К.: Лира, 2018. 208 с.
22. *Сенченко О. М.* Інформаційно-мережеві війни: теорія, моделі, алгоритми. К.: КВІЦ, 2017. 332 с.
23. *Соколовски Августин, диак.* Глобализация и православие [Электронный ресурс] // Интернет-портал “Богослов. Ru. Научный богословский портал”. 2012. URL: <http://www.bogoslov.ru/text/2212999.html> Дата доступа: 29.01.2018.
24. *Соколовски Августин, диак.* Православие перед лицом секуляризации на Востоке и на Западе [Электронный ресурс] // Интернет-портал “Русская Православная Церковь”: Офиц. сайт Отдела внешних церковных связей Московского Патриархата // Церковь и время. 2010. № 2 (51). URL: <http://www.mospat.ru/church-and-time/428> Дата доступа: 17.01.2018.
25. *Филарет (Вахромеев К. В.; митрополит Минский и Слуцкий).* Человек в истории. Минск: Свято-Елисаветинский женский монастырь, 2008. 192 с.
26. *Чорноморець Юрій.* Відповідальність Церков за майбутнє України [Електронний ресурс] // Интернет-портал “Релігія в Україні”. 2014. URL: https://www.religion.in.ua/zmi/ukrainian_zmi/25820-vidpovidalnist-cerkov-za-majbutnye-ukrayini.html Дата доступу: 21.01.2018.

27. Щокін Георгій. Концепція соціального розвитку: висновки для України: наук. видання. К.: МАУП, 2002. 72 с.
28. Эко Умберто. Пять эссе на темы этики / пер. с ит. Е. Костюкович. М.: Астрель: CORPUS, 2012. 192 с.

Мартишин Д. С. Вплив процесів глобалізації на розвиток соціальної думки Української Православної Церкви. Подано виклад сучасних теоретичних засад соціального вчення Православної Церкви в Україні. Показано взаємозв'язок соціальної доктрини Церкви з культурними, політичними, економічними, національними змінами у житті України. Спираючись на соціальне вчення Православної Церкви, розкрито основні поняття й напрями соціальної думки християнства. Розглянуто особливості розвитку Української Православної Церкви, шляхи взаємовідносин Церкви та суспільства в умовах глобалізації, обґрунтовано, що Українська Православна Церква була, є і буде невід'ємною частиною української культури, історії та майбутнього глобального світу. Діалог Церкви та суспільства постійно буде базисним елементом суспільного розвитку та платформою справжніх процесів демократизації в Україні.

Martyshyn D. S. Influence of the processes of globalization on the development of the social thought of the Ukrainian Orthodox Church. This work presents an account of modern theoretical foundations of the social doctrine of the Orthodox Church in Ukraine. The relationship of the Church's social doctrine with cultural, political, economic, national changes in the life of Ukraine is shown. Relying on the social doctrine of the Orthodox Church, the work reveals the basic concepts and directions of social thought of Christianity. The peculiarities of the development of the Ukrainian Orthodox Church, ways of relations between the Church and society in the conditions of globalization are considered, it is substantiated that the Ukrainian Orthodox Church was, is and will be an integral part of Ukrainian culture, history and future of the global world. The dialogue of the Church and society will always be the basic element of social development and the platform of genuine democratization processes in Ukraine.

Мартышин Д. С. Влияние процессов глобализации на развитие социальной мысли Украинской Православной Церкви. Подано изложение современных теоретических основ социального учения Православной Церкви в Украине. Показана взаимосвязь социальной доктрины Церкви с культурными, политическими, экономическими, национальными изменениями в жизни Украины. Опираясь на социальное учение Православной Церкви, раскрыты основные понятия и направления социальной мысли христианства. Рассмотрены особенности развития Украинской Православной Церкви, пути взаимоотношений Церкви и общества в условиях глобализации, обосно-

вано, что Украинская Православная Церковь была, есть и будет неотъемлемой частью украинской культуры, истории и будущего глобального мира. Диалог Церкви и общества постоянно будет базисным элементом общественного развития и платформой подлинных процессов демократизации в Украине.

Надійшла 8 лютого 2018 р.